

Determination of Teacher Candidates' Perceptions of the Concept of Future Through Metaphors*

Mehmet UYMAZ ¹, Yiğit CEBECİ ²

¹ Faculty of Education, Sakarya University, Sakarya, Türkiye, ORCID: 0000-0001-8445-6627

² Faculty of Education, Sakarya University, Sakarya, Türkiye, ORCID: 0000-0001-5066-345X

ABSTRACT

In this study, it was aimed to determine teacher candidates' perceptions of the concept of future through metaphors. The research group of the study consisted of 70 teacher candidates studying at Sakarya University Faculty of Education in the 2023-2024 academic year. The teacher candidates participating in this study, which was designed as a qualitative research in descriptive survey model, were asked to complete the statement "the future is like; because". The data collected in the study were analyzed by descriptive analysis method and each participant was identified with codes (K-1, K-2). The explanations of the teacher candidates regarding the metaphors which they developed were taken into consideration and the metaphors were analyzed under 8 different themes. These themes are "uncertainty and change", "hope and optimism", "past-present-future connection", "progress and technology", "dream and discovery", "chance and game", "subjective experience", "shaping and controlling the future". As a result of the analysis, it was determined that teacher candidates developed a total of 54 metaphors. It was understood that 46 of these metaphors were positive and 8 of them were metaphors corresponding to negative expressions. According to the analyses conducted in terms of themes, it was determined that pre-service teachers developed metaphors corresponding to the themes of "uncertainty and change", "subjective experience" and "shaping and controlling the future". In the study, teacher candidates predominantly developed metaphors around positive themes such as hope, optimism and technological progress. This finding suggests that participants generally have a positive view of the future and emphasise the positive aspects of the concepts they associate with it.

Keywords: Concept of future, perception of future, teacher candidates, metaphor.

Type: Research

Article History

Received: 17.04.2024

Accepted: 07.05.2024

Published: 28.09.2024

**Corresponding Author:

muymaz@sakarya.edu.tr

Öğretmen Adaylarının Gelecek Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Aracılığıyla Belirlenmesi*

Mehmet UYMAZ ¹, Yiğit CEBECİ ²

¹ Eğitim Fakültesi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye, ORCID: 0000-0001-8445-6627

² Eğitim Fakültesi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye, ORCID: 0000-0001-5066-345X

ÖZET

Bu araştırmada öğretmen adaylarının gelecek kavramına ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın araştırma grubunu 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 70 öğretmen adayı oluşturmuştur. Betimsel tarama modelinde nitel bir araştırma olarak tasarlanan bu araştırmaya katılan öğretmen adaylarından, "gelecek gibidir; çünkü" ifadesini tamamlamaları istenmiştir. Araştırmada toplanan veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiş ve her bir katılımcı kodlarla (K-1, K-2) belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlara ilişkin açıklamaları dikkate alınmış ve metaforlar 8 ayrı tema altında toplanacak şekilde analiz edilmiştir. Bu temalar "belirsizlik ve değişim", "umut ve iyimserlik", "geçmiş-bugün-gelecek bağlantısı", "ilerleme ve teknoloji", "hayal ve keşif", "şans ve oyun", "öznel deneyim", "geleceği şekillendirme ve kontrol etme" temalarıdır. Gerçekleştirilen analizler neticesinde öğretmen adaylarının toplamda 54 metafor geliştirdiği belirlenmiştir. Bu metaforlardan 46'sının olumlu, 8'inin ise olumsuz ifadelere karşılık gelen metaforlar olduğu anlaşılmıştır. Temalar açısından gerçekleştirilen analizlere göre ise öğretmen adaylarının gelecek kavramına ilişkin en fazla "belirsizlik ve değişim" en az ise "öznel deneyim" ve "geleceği şekillendirme ve kontrol etme" temalarına karşılık gelen metaforlar geliştirdikleri belirlenmiştir. Çalışmada öğretmen adayları gelecek ile ilgili olarak çoğunlukla umut, iyimserlik ve teknolojik ilerleme gibi olumlu temalar etrafında metaforlar geliştirmişlerdir. Bu sonuç, katılımcıların genel olarak geleceğe karşı pozitif bir bakış açısına sahip olduklarını ve gelecekle ilişkilendirdikleri kavramların olumlu yönlerini vurguladıklarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Gelecek, gelecek algısı, öğretmen adayı, metafor.

Tür: Araştırma

Makale Geçmişi
Gönderim: 17.04.2024
Kabul: 07.05.2024
Yayınlanma: 28.09.2024

**Sorumlu Yazar:
muymaz@sakarya.edu.tr

GİRİŞ

Geçmişte yaşanan olumsuz durumlardan ders çıkararak geleceğe yönelmek yerine geçmişte takılıp kalan bireyler ve toplumlar mevcut durumu analiz etme ve geleceği planlama fırsatlarını gözden kaçırabilirler. Bu durum bireylerin ve toplumların geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağlantı kuramamasına neden olabilmektedir. Geçmişin değiştirilemez bir gerçek olduğu bilinciyle güncel durumu analiz eden ve gelecek düşüncesini olumsuzdan olumluya doğru yönlendiren bireyler hem kendilerinin hem de içinde yaşadıkları toplumun umutlarının yeşermesine katkıda bulunabilirler. Gelecek ile ilgili umutlu ya da umutsuz düşünceler geliştirse de insan, doğası gereği geleceği düşünme ve gelecek planları yapma eğilimindedir. Bu nedenle gelecek tahminlerinde bulunarak gelecek planları yapmak insanların en temel arayışlarından biridir (Acar, 2019). İnsanların gelecek ile ilgili tahminler ve planlama yapma isteğinde, yoğun bir merak duygusunun etkili olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle geçmişten günümüze kadar uzanan süreçte, geleceğe ilişkin merak duygusu, insanları çeşitli tahminler yapmaya yöneltmiştir.

Gelecekte gerçekleşme ihtimali olan olaylar ve durumlar herkesin zihninde bilişsel olarak deneyimlense de hayal edilen gelecek gerçekleşenlerden farklı olabilir. Bu durum geleceğin belirsizliğini ortaya koymaktadır. Belirsizlik kavramı her ne kadar negatif bir çağrışım yapsa da insanları merak etmeye yönlendiren önemli bir duygudur. Merak ve belirsizlik hissi, insanların yaşamları boyunca gelecek hakkında hem olumlu hem de olumsuz bakış açıları geliştirmesine yardımcı olur (Korkut Owen, 2021). D'Argembeau ve arkadaşlarının (2011) yaptığı bir araştırmada, katılımcılardan bir gün boyunca gelecek hakkında düşüncelerini kaydetmeleri istendiğinde, katılımcıların ortalama olarak her 15 dakikada bir gelecek konusunda düşündükleri belirlenmiştir. Gün içinde insan zihninden geçen gelecek ile ilgili düşüncelerin olumlu ya da olumsuz olabileceği göz önüne alındığında, geleceği düşünmek insanların kendilerine hedefler belirlemelerine, planlar yapmalarına ve gelecekteki potansiyel fırsatlar ile karşılaşacakları zorlukları görmelerine yardımcı olur. Bu şekilde insanlar kendilerini geliştirir ve geleceğe hazırlıklı olmalarını sağlayarak bugünden bilinçli kararlar almalarına yardımcı olabilir.

Geleceği tahmin etmek, her türlü yaşamsal durum için bakış açıları ve yaklaşımlar geliştirmek anlamına gelir. Bu, meslek, cinsiyet, toplum, ırk veya din gibi belirli bir kimliği veya aidiyeti temsil etmez. Kendi iyiliği ve toplumun iyiliği için çaba gösteren herkes, geleceği düşünme becerisiyle yaşamın her yönünü ele alabilir. Özellikle mevcut bilgi ve teknolojilerden yararlanarak, her birey, toplum, kurum ve şirket geleceğe dair bir vizyon belirleyebilir ve geleceğini şekillendirebilir. Bireysel ve toplumsal anlamda güçlü bir vizyon ortaya konması insanlığı ileriye taşıyabilir. Gerçek vizyona sahip bireyler, bugünden geleceğe doğru sürekli bir rol oynayarak gelecekteki olayları etkileyebilir hatta değiştirebilirler (Frey, 2014).

Geleceğe hazırlıklı olmak, gelecek konusunda tahminlerde bulunmak ve plan yapmak, sonsuz olasılıkları ve belirsizliği içinde barındıran ve uzun süredir devam eden bir konudur. Günümüzde teknolojik gelişmelerin izlenmesi, deprem, küresel ısınma ve iklim krizi gibi

yıkıcı durumlara karşı hazırlıklı olma ihtiyacı, birçok alanda rekabetçi politikaların planlanmasını gerektirmesi geleceğe yönelik düşünmenin önemini artırmaktadır. Bu durum, gelecek okuryazarlığı becerisini ön plana çıkarmış ve özellikle 21. yüzyılda sahip olunması gereken bir yetkinlik olarak vurgulanmıştır (UNESCO, 2020).

Öğretmenler toplumun temel taşlarından biridir ve eğitim sisteminin bugünü ve geleceği açısından büyük öneme sahiptirler. Öğretmenlik mesleğinin bireyi geleceğe hazırlama rolü göz önünde bulundurulduğunda geleceğin nesillerini yetiştirecek olan öğretmen adaylarının geleceğe yönelik algıları, eğitim sisteminin ve toplumun geleceği şekillendirmedeki potansiyel etkileri açısından büyük önem taşımaktadır. Öğretmen adaylarının gelecek algılarının metaforlar aracılığıyla belirlenmesi, derin algıların keşfedilmesini, görünmeyen inanç ve değerlerin ortaya çıkmasını, eğitim politikalarının şekillenmesini, gelecek odaklı eğitim yaklaşımlarının geliştirilmesini ve öğretmen adaylarının profillerinin belirlenmesini sağlayarak eğitim alanında önemli etkiler yaratabilir. Alan yazında yurt içi ve yurt dışında gelecek konusu üzerine gerçekleştirilmiş birtakım çalışmaların olduğu görülmektedir. Yurt içi alan yazında ölçek uyarlama (Avcı – Erden, 2009; Summak Gören, 1998), üniversite öğrencilerinin gelecek zaman algıları (Avcı – Erden, 2013; Gümüşgil vd, 2016), üstün yetenekli öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ve gelecek beklentileri (Ogurlu, 2016), üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik tutumlarının incelenmesi (Büyüktopçu, 2017), üniversite öğrencilerinin gelecek kaygıları (Kocaman ve Kuybu Rol, 2020; Tayfun vd., 2022), ortaokul öğrencilerinin gelecek algılarının incelenmesi (Uymaz, 2023), gibi araştırmalar mevcuttur. Yurt dışı alan yazında ise gelecek zaman algısı (Fingerman – Perimutter, 1995; Peetsma, 2000; Bembenuity – Karabenick, 2004; Husman – Shell, 2008; Bilde vd, 2011; Coudin ve Lima, 2011; Allemand vd, 2012; Brothers vd, 2016; Henry vd, 2017; Kooij vd, 2018; Büyük – Çelik, 2020), geleceği planlama ve yaşam doyumu arasındaki ilişki (Azizli vd, 2015), üstün zekâlı öğrencilerin bugün algısı ve gelecek vizyonu (Krneta, 2016) ve gelecek yönelimi (Gjesme, 1975; Gjesme, 1979, Gjesme, 1983; Holman – Silver, 2005; Hortsmanshof – Zimitat, 2007; Joireman vd, 2012; Carmi, 2013, Joireman – Liu, 2014; Daly vd, 2015; Gutierrez-Braojos, 2015) gibi araştırmalar yer almaktadır. Bu bağlamda alan yazındaki çalışmalarda çoğunlukla literatür taraması ve kavramsal araştırmalara yoğunlaşıldığı görülmüş, öğretmen adaylarının gelecek kavramına ilişkin algılarının belirlenmesine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu anlaşılmıştır. Öğretmen adaylarının gelecek kavramına ilişkin algılarının incelenmesinin amaçlandığı bu araştırma ile literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma öğretmen adaylarının gelecek kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının “gelecek” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?

2. Öğretmen adaylarının “gelecek” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar hangi kavramsal temalar altında toplanabilir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma öğretmen adaylarının gelecek kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar ve bu metaforların hangi kavramsal temalar altında toplandığını belirlemeyi hedefleyen nitel bir araştırma olarak betimsel tarama modeli kapsamında tasarlanmıştır. Betimsel tarama modelleri, mevcut durumu olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan araştırmalar için uygundur. Ayrıca bu modeller, genellikle bir evrenin genel yargısına varmayı amaçlayan ve evrenin tümü veya bir örneklem üzerinde yapılan taramaları içerir (Karasar, 2011).

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören 70 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmanın örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme türü tercih edilmiştir. Bu tür örnekleme araştırmacının kendisine yakın ve ulaşması kolay olan bir durumu seçmesine olanak tanır (Yıldırım – Şimşek, 2006). Bu çalışmada öğretmen adaylarının seçiminde çalışmaya gönüllü katılmak istemek, araştırmacının kolay ulaşılabilirliği, mümkün olduğunca farklı öğretmenlik branşlarından katılımın sağlanması gibi kriterler dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamına dâhil edilen ve kodlarla (K-1, K-2...) belirtilen 70 öğretmen adayının 55'i kadın, 15'i erkektir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış açık uçlu metafor formu kullanılarak toplanmıştır. Bu formda öğretmen adaylarından, "gelecek..... gibidir; çünkü" ifadesinin tamamlanması istenmiştir. "Gibi" sözcüğü genellikle zihinsel imgenin konusu ile kaynağı arasındaki ilişkiyi daha iyi açıklamak için kullanılırken, "çünkü" sözcüğü üretilen metaforlara mantıksal bir dayanak sağlamak amacıyla kullanılmaktadır (Saban, 2009). Öğretmen adaylarının "gelecek" kavramıyla ilgili yazdıkları metaforlar ve bu metaforlara getirdikleri açıklamalar, veri kaynağını oluşturmuştur. "Gelecek..... gibidir" ifadesiyle katılımcının gelecek kavramını nasıl algıladığı, "çünkü..." kısmıyla da algıladığı bu kavramı nasıl açıkladığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan veriler betimsel analize tabi tutulmuştur. Betimsel analizde, toplanan veriler özetlenmiş ve yorumlanmış, daha derinlemesine analizi yapılarak gizli kavramlar ve temalar keşfedilmiştir (Yıldırım – Şimşek, 2006).

Kodlama ve seçme aşaması

İlk olarak, öğretmen adaylarının ürettiği metaforlar alfabetik sıraya göre listelenmiştir. Araştırmanın amacına uygun olarak, öğretmen adaylarının metafor ifadeleri incelenerek toplam 70 form üzerinde çalışma yürütülmüştür.

Örnek metaforların derlenmesi aşaması

Metaforların yeniden alfabetik sıraya göre listelendiği ve her bir metaforu temsil eden katılımcıların doldurduğu formlardan örnek metafor ifadelerinin seçildiği aşamadır. Bu sayede metaforlardan her birinin onu en iyi temsil edeceği varsayılan katılımcı metafor imgeleri derlenerek bir "örnek metafor listesi" oluşturulmuştur. Bu liste "başvuru kaynağı olarak kullanım" ve "araştırmanın verilerinin analiz edilme sürecini ve yorumlarını doğrulama" olmak üzere iki temel amaç kapsamında hazırlanmıştır.

Tema geliştirme aşaması

Öğretmen adaylarının ürettikleri metaforların gelecek kavramına ilişkin sahip oldukları özellikler bakımından incelendiği aşamadır. Bu süreçte öğretmen adayları tarafından üretilen 54 metafor kapsamında oluşturulan listeye göre her bir metafor imgesinin gelecek kavramını nasıl kavramsallaştırdığı araştırılmıştır. Katılımcılar tarafından üretilen her bir metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki analiz edilerek her metafor imgesi gelecek kavramına ilişkin sahip olunan perspektif bakımından belli bir temayla ilişkilendirilmiş ve toplam 8 farklı tema oluşturulmuştur.

Geçerlilik ve güvenilirlik sağlama aşaması

Geçerlik ve güvenilirlik ölçütleri bilimsel araştırmanın sonuçlarının inandırıcılığı açısından en önemli ölçütlerdendir. Bu araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması aşamasında elde edilen 54 metaforun 8 farklı kavramsal kategoriyi temsil edip etmediğini doğrulamak için uzman görüşlerine başvurulmuştur.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının gelecek kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar ve bu metaforlar üzerinden belirlenen temalar ile her bir temaya karşılık gelen örnek metaforlar birlikte sunulmuştur. Tablo 1'de öğretmen adaylarının "gelecek" kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar bulunmaktadır.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının "gelecek" kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar ve frekansları

Metafor	(f)	Metafor	(f)	Metafor	(f)
Umut	6	Seyahat etmek	1	Değiştirilebilir dün	1
Hayal	3	Dejavu	1	Ağaç	1
Sürpriz	3	Dönme dolap	1	Su	1
Işık	2	Labirent	1	Boya	1
Sihirli bir küre	2	Uzay boşluğu	1	Ruh göçü	1
Teknoloji	2	Çukur	1	Filizlenen tohum	1
Belirsizlik	2	Değişim	1	Okyanus	1
Bilinmezlik	2	Keşifler dünyası	1	Zar oyunu	1
Sonsuzluk	2	Yol	1	Yarış	1
Şans oyunları	2	Uçurum	1	Patlamayan balon	1

Yeni nesiller	1	Saat	1	Araba	1
Hayattan zevk alma	1	Mistik enerjilerin toplamı	1	Ev	1
Uçan balon	1	Matematik	1	Aşk	1
Bitmeyen tablo	1	Kitap	1	Hikâye	1
Değerli bir taş	1	Tebeşirli tahta	1	İp	1
Ayna	1	Geçmişin yansıması	1	Çizim yapılan kâğıt	1
Çocuk masalı	1	Sayısız kapısı olan bir bina	1	Fırsat	1
Kara delik	1	Dijitalleşme	1	Bilişim	1
Toplam					54

Tablo 1'e göre araştırma kapsamındaki 70 öğretmen adayı tarafından "gelecek" kavramına ilişkin toplamda 54 metafor geliştirilmiştir. Öğretmen adayları tarafından en sık geliştirilen ilk 3 metafor sırasıyla umut (6), hayal (3) ve sürpriz (3)'dir. Öğretmen adaylarının gelecek kavramına ilişkin geliştirmiş olduğu metaforlara yönelik açıklamaları analiz edilerek geliştirdikleri 54 metafordan 48'inin olumlu, 6'sının ise olumsuz ifadelerle karşılık geldiği görülmüştür. Belirsizlik, bilinmezlik, çukur, uçurum, kara delik ve okyanus metaforları olumsuz ifadelerle karşılık gelen metaforlardır. Elde edilen bu bulgu araştırmaya katılan öğretmen adaylarının çoğunluğunun gelecek kavramı ile ilgili olumlu algılara sahip olduklarını göstermektedir.

Araştırma kapsamındaki öğretmen adayları tarafından geliştirilen metaforlar analiz edilmiş ve öğretmen adaylarının metaforlara ilişkin sundukları gerekçeler dikkate alınarak temalara ayrılmıştır. Öğretmen adaylarının "gelecek" kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar üzerinden geliştirilen temalar, metafor frekansı ve metafor sayıları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının "gelecek" kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforların temalara göre dağılımı

Temalar	Metafor Adları	Metafor Frekansı	Metafor Sayısı
Belirsizlik ve Değişim	Sürpriz (3), Belirsizlik (2), bilinmezlik (2), sonsuzluk (2), labirent (1), uzay boşluğu (1), çukur (1), değişim (1), yol (1), uçurum (1), kara delik (1), filizlenen bir tohum (1), okyanus (1), sayısız kapısı olan bir bina (1), kitap (1), yarış (1), uçan balon (1)	22	18
Umut ve İyimserlik	Umut (6), ışık (2), sihirli bir küre (2), fırsat (1), değerli bir taş (1), yeni nesiller (1),	18	11

	hayattan zevk alma (1), mistik enerjilerin toplamı (1), çocuk masalı (1), tebeşirli tahta (1), ev (1)		
Geçmiş-Bugün-Gelecek Bağlantısı	Geçmişin yansıması (1), dejavu (1), ayna (1), ip (1), ağaç (1), su (1), değiştirilebilir dün (1), ruh göçü (1), dönme dolap (1)	9	9
İlerleme ve Teknoloji	Teknoloji (2), Bilişim (1), dijitalleşme (1), matematik (1), patlamayan balon (1), bitmeyen tablo (1), saat (1), araba (1)	9	7
Hayal ve Keşif	Hayal (3), keşifler dünyası (1), seyahat etmek (1)	5	3
Şans ve Oyun	Şans oyunları (2), zar oyunu (1)	3	2
Öznel Deneyim	Aşk (1), hikâye (1)	2	2
Geleceği Şekillendirme ve Kontrol Etme	Çizim yapılan bir kâğıt (1), boya (1)	2	2
Toplam		70	54

Tablo 2'ye göre, öğretmen adaylarının "gelecek" kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar, ortak özellikleri bakımından 8 farklı tema altında toplanmıştır. Tüm metaforlar, öğrencilerin açıkladıkları gerekçeler doğrultusunda, metafor kaynağını oluşturan düşünce kapsamında gruplandırılmıştır.

"Belirsizlik ve değişim" temasında öğretmen adaylarının geleceği; belirsizlik, bilinmezlik, sonsuzluk, labirent, uzay boşluğu, çukur, değişim, yol, uçurum, kara delik, filizlenen bir tohum, okyanus, sürpriz, sayısız kapısı olan bir bina, kitap ve yarış metaforlarına benzettikleri belirlenmiştir. Bu metaforlardan K-46 "Gelecek belirsizliktir. Çünkü hayat çok hızlı gelişmekte ve değişen hayat şartlarına uyum sağlamak zordur." K-59 "Gelecek 'x'tir. Çünkü bilinmezdir. Ne olacağı neler olacağı bilinmeyen tahminlerin, varsayımların tutmadığı bir zaman dilimidir." K-35 "Gelecek sonsuzluktur. Çünkü insan yaşayan ve sürekli ilerleyen bir varlık olduğundan gelecek kavramı daha gelmeyen ve sürekli olarak gerçekleşmeyen bir şeydir." K-22 "Gelecek labirent gibidir. Çünkü bir yola adım attığında çıkış yolunu bulmaya çalışırsın, çıkış imkânsız gibi görünür her yolu denersin. Hatta bir yolu birden fazla kez denersin." K-17 "Gelecek bir uzay boşluğu gibidir. Çünkü gelecek uzayın boşluğunun sessizliğini ve sinsiliğini içinde barındırır. Ne olacağı sadece öngörülebilir, tahmin edilebilir

ancak asla bilinemez. K-56 “Gelecek çukur gibidir. Çünkü insan yaşamı boyunca sürekli mücadele içerisinde ve bu süreçte geleceğini inşa etmeye gayret gösterir. Fakat insanoğlu bu sürecin sonunu göremez yalnızca tahmin edebilir ve o doğrultuda devam eder.” ifadeleriyle öğretmen adayları geleceği belirsizliğe vurgu yapan metaforlar ile açıklamışlardır.

“Belirsizlik ve değişim” teması altında öğretmen adaylarından K-57 “Gelecek değişimdir. Çünkü gelecekte hemen hemen her şey değişecektir. Bu değişimler bazen olumlu gelişme bazen de yozlaşma şeklinde olabilir. K-68 “Gelecek yol gibidir. Çünkü sadece içinde bulunduğumuz zamanı biliriz ilerisini bilemeyiz ve yaptığımız tercihler sonucu yolumuz şekillenir. K-25 “Gelecek uçurum gibidir. Çünkü günlük hayatımızda başarılar ya da başarısızlıklar olur, fakat davranışlarımızın sonucu bilinemez ve kestirilemez.” K-30 “Gelecek kara deliktir. Çünkü ne kadar tahminlerde bulunsak da koca bir bilinmezlikten başka bir şey değildir. Kaçamadığımız ve sonunu bilmediğimiz bir yolculuğa çıkmaktayız.” K-69 “Gelecek filizlenen bir tohum gibidir. Çünkü ne tür bir tohum olduğunu bilemeyiz. Nasıl bir ağaca dönüşeceğini bilemeyiz. Sadece gelişim sürecine dayanarak varsayımlar, tahminler ve umutlar üretebiliriz.” K-45 “Gelecek okyanus gibidir. Çünkü gelecek benim için çok geniş yani bir anlamda benim için korkutucudur. Şu an yaşantımdan hareketle okyanusların uçsuz bucaksızlığı her zaman hem büyüleyen hem de korkutan bir olmuştur.” K-26 Gelecek sürprizdir. Çünkü her ne plan yaparsak yapalım her yaşarsak yaşayalım gelecekte yaşayacağımız hayat, bir ilk ve son olacaktır. Bu ilk ve son ise bizim için sürpriz olacaktır.” K-34 “Gelecek sayısız kapısı olan bir bina gibidir. Çünkü gelecek tam olarak sonu belli olan bir şey değildir. Bir binanın her kapısı gibi başka bir yere çıkmaktadır. Seçilen her kapının iyi ya da kötü bir çıkışı vardır.” K-7 “Gelecek bir kitaptır. Çünkü bir kitabı okumadan içeriğinin ne olduğunu bilemeyiz sonunu tahmin edemeyiz ya da bitirmeden genel bir yorum yapamayız. Bir kitap okundukça sonuna yaklaştıkça finali hakkında yorumlarımız netleşmeye başlar.” K-20 “Gelecek bir yarıştır. Çünkü bu hayata hep yarış için geldik. Dünyaya gelmek bile insanlar için bir sınavdır. Her zaman daha iyisi olmak, yaşitlarımıza göre daha iyi bir hayat yaşamak için bir yarış haline giriyoruz.”, K-48 “Gelecek bir uçan balon gibidir. Çünkü geleceğin bizi nereye götüreceğini tam olarak bilemeyiz.” şeklinde açıklamalar yapmışlardır.

Araştırmada öğretmen adaylarının “umut ve iyimserlik” temasında gelecek kavramını olumlu ifadeleri karşılayan metaforlara benzettikleri belirlenmiştir. Bu metaforlardan biri olarak görülen umut metaforuna ilişkin K-3 “Gelecek umuttur. Çünkü her şeyin iyiye, güzele, doğruya gideceğine inanılmaktadır.”, K-23 “Gelecek umuttur. Çünkü umut geleceğimizi şekillendirir.” K-1 “Gelecek ışık gibidir. Çünkü ne kadar söndürmeye çalışılsa da hep bir yol bulup bizi aydınlatır.” K-6 “Gelecek sihirli küre gibidir. Çünkü küreye sahip olanlar birbirlerini istedikleri yerde arayıp bulabileceklerdir.” K-15 “Gelecek fırsattır. Çünkü insanlar genellikle bir hata yaptıkları zaman sürekli geçmişlerini yargırlar. Bunun için gelecek onlar için her zaman kurtarıcı ve umut vaat edici bir durum haline gelir.” K-29 “Gelecek değerli bir taş gibidir. Çünkü işin ehli olmayan anlamını ve değerini bilemez, yatırım yapamaz günlerini boşa geçirir. Fakat ondan anlayan kişi kendine yatırım yapar.” K-41 “Gelecek yeni nesillerdir. Çünkü zaman akıp giderken, dünya değişip dururken eski nesiller dünyadan geçerken arkalarında bırakabilecekleri en önemli şey ne para ne şirket ne ev ne arabadır. Gençlik daha yaprakları oluşmamış bir fidana benzer, şu anki haliyle hiçbir şey yapamaz ama yeterince su,

toprak ve güneş sayesinde yıllarca yaşayan bir ağaca dönüşür." K-47 "Gelecek hayattan zevk almaktır. Çünkü insan yaşamdan tat alıyorsa yaşamaya istekli olur." K-55 "Gelecek mistik enerjilerin toplamıdır. Çünkü insanoğlu var olduğu andan itibaren alma verme dengesi üzerine kurulmuştur. Evrene yolladığımız enerjiler anı hoşnut kılma ve geleceği pozitif düşünme peşindedir. Evrene gönderdiğimiz her şey bize geri döner ve karmalar üzerine kurulu evrende hiçbir şey karşılıksız kalmaz." K-27 Gelecek bir çocuk masalı gibidir. Çünkü gelecekte olabilecekler çocukların hayaline bağlıdır. Çocukken kurgulanan şeyler ileride gerçekleştirilecek birer hedefe dönüşürler. Masalların sınırları yoktur, çocuğun hayal gücünün de..." K-32 "Gelecek tebeşirli tahtadır. Çünkü yazmaya başlayınca bomboş tertemiz bir tahtayı yavaş yavaş doldururuz. Üstümüze tozlar dökülür, kirletir bizi. Ama yazmaktan vazgeçmeyiz yine de parlak gelir gelecek bize." K-16 "Gelecek ev gibidir. Çünkü herkes bir gün sahip olacağını düşünerek yaşar. Aile evinde dünyaya geliriz. Bebekliğimiz, çocukluğumuz, ergenliğimiz ve ilk gençlik yıllarımız aile evinde geçer. Yetişkin olmanın da ilk adımıdır kendi evine çıkmak." ifadeleriyle öğretmen adayları gelecek kavramını umut ve iyimserlik içeren metaforlara benzettikleri belirlenmiştir.

"Geçmiş-bugün-gelecek bağlantısı" temasında öğretmen adayları geleceği; geçmişin yansıması, dejavu, ayna, ip, ağaç, su, değiştirilebilir dün, ruh göçü ve dönme dolap olarak metaforlaştırmışlardır. Bu metaforlar ile ilgili olarak "K-33 Gelecek geçmişin bir yansımasıdır. Çünkü birbiriyle benzer fakat aynı şey değildir. Gelecek geçmişte yaşanan ne varsa değiştirilerek veya üstüne bir şeyler eklenerek iyi veya kötü yaşanan şeydir." K-10 "Gelecek ayna gibidir. Çünkü geçmiş ve şimdimizin yansıması geleceğimizi belirler, yön verir ve şekillendirir." K-64 "Gelecek dejavudur. Çünkü geleceğimiz hep bir tekrar içindedir. Yani bir noktada gelecek geçmiştir de diyebiliriz. Geçmişte olduğu gibi hayat soyut olarak ya da duygusal olarak da aynı şeyleri yaşatır." K-6 "Gelecek değiştirilebilir dündür. Çünkü insanlar hayatın birçok alanında geçmişteki hatalarından duydukları pişmanlıktan bahsederler oysaki gelecek geçmişin henüz hata yapılmamış ve pişman olunmamış halidir. İnsanlar mutsuz anlarında, hayattan zevk almaya başladıklarında gelecek ile ilgili hayaller kurarak rahatlamaya çalışırlar çünkü her zaman umut vardır." K-18 "Gelecek ip gibidir. Çünkü ipin bir ucu geçmişte bir ucu ise gelecektedir. İp örülür gelecek ve şimdi şekillenir aralarındaki bağlantı asla kopmaz." K-9 "Gelecek bir ağaç gibidir. Çünkü geçmişte filizlenen tohumdan geleceği aydınlatan koskocaman bir ağaç olur. Oluşturduğu oksijen bizi geleceğe bağlayan yegâne bir ihtiyaçtır." K-36 "Gelecek su gibidir. Çünkü yaşam suyla başladığı gibi susuzlukla bitecektir." K-49 "Gelecek ruh göçüdür. Çünkü gelecek daha gelmeden geçmişin izlerini taşır. Yakın geçmişe ve yakın gelecek tahminlerine bakıldığı zaman yakın gelecek geçmişin aynısı olmamakla birlikte üzerine taş konularak inşa edilmiş bir boyuttur." K-50 "Gelecek dönme dolap gibidir. Çünkü hayatımızın şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da yükseldiğimiz ve alçaldığımız dönemleri olacaktır. Bazen en zirveye ulaşacağız bazen ise kendimizi dipte bulacağız." şeklinde ifadeler ile öğretmen adayları gelecek kavramı için geçmiş-bugün-gelecek bağlantısı kurmak temasına karşılık gelen metaforlar ürettikleri belirlenmiştir.

"İlerleme ve Teknoloji" temasında öğretmen adaylarının teknoloji, bilişim, dijitalleşme, matematik, patlamayan balon, bitmeyen tablo, saat ve araba metaforlarını ürettikleri belirlenmiştir. Bu metaforlar ile ilgili olarak K-52 "Gelecek teknolojidir. Çünkü giderek gelişen

teknoloji şu an ve gelecekte çok önemli yer tutacaktır. Geleceğimizin büyük bir kısmında çok aktif rol oynayacaktır." K-42 "Gelecek bilişimdir. Çünkü gelecekte bizi her noktada bilişimin karşılayacağını düşünüyorum. Gelecekte her alanda, her konuda ve günlük yaşantımızda bilişimle ilgili bir bilgi çağının olacağını düşünüyorum." K-44 Gelecek dijitalleşmedir. Çünkü her şey çok büyük bir ivmeyle dijitalleşiyor. Artık iletişimde dijital ortamlar kullanılıyor. Bundan 20-30 yıl öncesine kadar hayal edilemeyecek şeyler şu an gerçekleşiyor ve gelecekte dijitalleşmenin ivmesi de daha hızlı olacak." K-5 "Gelecek matematiğe benzer. Çünkü başta sayıları öğrenirsin, daha sonra sayılar ile işlemler yapmaya başlarsın. Gün geçtikçe bunlar gelişir ve zamanla sonsuza kadar devam eder." K-51 "Gelecek patlamayan bir balon gibidir. Çünkü insanların geçmişten gelen icatlara, fikirlere ekleme ve çıkarma yaparak yaşamasıdır. Her yenilik bir hava, kullanılmayan ise havanın geri boşaltılmasıdır." K-4 "Gelecek araba gibidir. Çünkü sürekli bir üst modeli çıktıkça önceki modellere olan ilgi ve merak azalır. Sürekli ilerlemeye devam eder hep daha iyi bir gelecek için insanlar çabalar ve uğraşır." K-63 "Gelecek bitmeyen tablo gibidir. Çünkü bir tablo gibi süreç içerisinde şekillenen ve değişim gösteren bir yapısı vardır." K-66 "Gelecek saat gibidir. Çünkü biz insanlar istemesek de her şeyin vakti ve zamanı vardır. Biz zamanı durdurmak istesek da gelecek aynı bir saat gibi tıkır tıkır işler." şeklindeki ifadeler ile öğretmen adayları gelecek ile ilgili ilerleme ve teknoloji temasına karşılık gelen metaforlar üretmişlerdir.

"Hayal ve keşif" temasında öğretmen adayları hayal kurmak, keşiflerin dünyası ve seyahat etmek metaforlarını geliştirmişlerdir. Bu metaforlar ile ilgili olarak K-43 "Gelecek hayal kurmaktır. Çünkü geleceği hayal kurarak elde ederiz. Bir olay veya nesne üzerinde ilk olarak hayal kurarız sonrasında hayalimizin gerçekleşmesi adına mücadele ederiz." K-62 "Gelecek keşiflerin dünyası gibidir. Çünkü dünya son zamanlarda teknolojik olarak çok ivmeli bir yol kat etti. Gelecek keşiflerin dünyasıdır. Çünkü en ufak bir icat bile başka bir icadın ortaya çıkmasına vesile olabilir." K-54 "Gelecek seyahat etmektir. Çünkü seyahatte genelde bilmediğimiz bir yeri keşfederiz ve oradaki kültürü, gelenek-görenekleri ve insanları tanırız." ifadeleriyle öğretmen adayları gelecek için hayal ve keşif teması kapsamına giren metaforlar belirlemişlerdir.

"Şans ve oyun" temasında öğretmen adayları gelecek için şans oyunları ve zar oyunu metaforlarını üretmişlerdir. Bu metaforlar ile ilgili olarak K-8 "Gelecek şans oyunlarına benzer. Çünkü gelecekte ne olacağı belli olmaz ve tahmin edilemez. Gelecek de bir nevi içinde oynadığımız şans oyunudur." K-28 "Gelecek bir zar oyunu gibidir. Çünkü aslında gelecek hakkında bir sürü plan yapmamıza rağmen etrafımızdaki kayıplar, kazalar, doğal afetler hatırlatıyor bize kendini." şeklindeki ifadeler ile öğretmen adayları gelecek kavramına ilişkin şans ve oyun temasına karşılık gelen metaforlar ortaya koymuşlardır.

"Öznel deneyim" temasında öğretmen adayları geleceği aşk ve hikâyeye metaforlarına benzetmişlerdir. Bu metaforlar ile ilgili olarak K-61 "Gelecek aşktır. Çünkü aşk duygusu insanı hem hırpalır hem de mutlu eder." K-12 "Gelecek hikâyeye gibidir. Çünkü hikâyeleri okuduğumuz zaman nasıl ileriki sayfalarında neler olduğunu tahmin etmekte zorluk çekiyorsak gelecekte de aynı şekilde bir ay sonrasını ya da beş yıl sonrasını tahmin etmek bizim için zor bir süreçtir." şeklinde açıklamalar yapmışlardır.

“Geleceği şekillendirme ve kontrol etme” temasında öğretmen adayları geleceği çizim yapılan bir kâğıda ve boyaya benzetmişlerdir. Bununla ilgili olarak K-24 “Gelecek çizim yapılan kâğıt gibidir. Çünkü geleceğimizi şekillendirmek bizim elimizdedir. İlk olarak çizim yapacağımız kâğıdın türünü seçeriz. Sonra hangi kalemleri kullanacağımızı belirleyip ne çizeceğimizi kafamızda şekillendirmiş oluruz.”, K-39 “Gelecek bir boyadır. Kendine göre renk verirsin renk alırsın açarsın rengini ya da daha koyu yaparsın. Herkesin rengi farklıdır. Kimisinin çok güzeldir kimisinin berbattır geleceğini kapkara bir renge benzetir.” şeklinde açıklama yapmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğretmen adaylarının "gelecek" kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın verilerine göre, katılımcılar toplamda 54 adet metafor geliştirmişlerdir. Bu metaforlar arasında en sık kullanılanı "umut" metaforudur. Bunun yanı sıra, "hayal" ve "sürpriz" gibi metaforlar da öğretmen adayları tarafından sıkça tercih edilmiştir. Geliştirilen metaforlar, "belirsizlik ve değişim", "umut ve iyimserlik", "ilerleme ve teknoloji", "hayal ve keşif", "geçmiş-bugün-gelecek bağlantısı", "öznel deneyim", "şans ve oyun" ve "geleceği şekillendirme ve kontrol etme" şeklinde 8 temaya ayrılmıştır.

Araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarının gelecek kavramına ilişkin ürettikleri 54 metafor arasından 6'sı: belirsizlik, bilinmezlik, çukur, uçurum, kara delik ve okyanus metaforlarının olumsuz ifadelerle karşılık gelen metaforlar olduğu anlaşılmıştır. Geriye kalan 48 metaforun ise olumlu ifadelerle karşılık gelen metaforlar olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, öğretmen adaylarının geleceğe olumlu bir bakış açısına sahip olduklarını ve motivasyon düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bu sonucu, Peetsma (2000) tarafından yapılan çalışmadaki gelecek zaman algısı ile motivasyon arasında yüksek derecede pozitif bir ilişki olduğu sonucu ile örtüşmektedir. Gelecek zaman algısı yüksek olan bireyler, mevcut dersleri gelecekteki hedefleri için önemli araçlar olarak gördüklerinden, ders çalışma ve ödev yapma konusunda yüksek bir motivasyona sahiptirler. Bu durum da akademik başarıyı olumlu yönde etkilemektedir ve araştırmanın bulgularıyla uyumludur. Gelecek beklentisinin bireylerin yaşamlarından memnuniyet düzeylerini etkileyebileceği ve toplumun dönüşümünü ve bu dönüşümün yönünü şekillendirebileceği öne sürülmektedir (Yavuzer vd., 2005). Topgül (2017) gençlerin geleceğe yönelik algılarını araştırmak amacıyla yaptığı bir çalışmada, katılımcıların “belirsiz, kitap, kumar, labirent, sürpriz yumurta, nehir, su ve gizem” gibi metaforlar kullandığını ve bu metaforlar aracılığıyla geleceğin belirsizlikler içerdiğini ifade etmektedir. Bu çalışmada da öğretmen adaylarının benzer metaforları kullanmış olmaları dikkat çekicidir. Tüm bu bulgular göz önüne alındığında, öğretmen adaylarının geleceği şekillendirebileceklerine inandıkları, bu doğrultuda yönlendirilmeleri gerektiğini düşündükleri, bugün verdikleri kararların beklentileri ve hayalleriyle geleceği belirleyeceğine, bu nedenle geleceğe umutla baktıkları; ancak aynı zamanda geleceğin birçok bilinmeyen içerdiği için belirsizlik taşıdığına ve geleceğin bağımsız olarak ulaşılan bir zaman döngüsü olduğuna inandıkları söylenebilir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen analizler neticesinde 70 öğretmen adayından 21'inin tercih etmiş olduğu metaforların “belirsizlik ve değişim” temasına karşılık geldiği

sonucuna ulaşılmıştır. Bu tema kapsamında gelecek için belirsizlik ve değişim ile ilişkili metaforlar geliştirmeleri geleceğe yönelik hem belirsizliği hem de değişimi ortaya koymaları onların gelecek için hem olumlu hem de olumsuz tutumlar geliştirdiklerini göstermektedir. Korkut Owen (2021) tarafından belirtilene göre, geleceğin öngörülemez olması ve gelecekte nelerin olacağının bilinmemesi, belirsizliği beraberinde getirmektedir. Öte yandan, Gelatt - Gelatt (2003) ise belirsizliği istenmeyen bir özellik olarak görmek yerine olumlu belirsizlik (positive uncertainty) kavramını geliştirmiştir. Bu yaklaşım, belirsizlik ve bilinmezliğin pozitif yönlerini vurgulayarak, belirsizlikle baş etmenin ve bu durumu fırsata dönüştürmenin mümkün olduğunu öne sürmektedir.

Araştırmanın sonuçları ğretmen adaylarının 24'ünün metaforlarının "umut ve iyimserlik" temasını yansıtığını göstermektedir. Bu bulgu, ğretmen adaylarının geleceğe umutla ve olumlu bir bakış açısıyla yaklaştıklarını göstermektedir. Korkut Owen - Niles (2014), umudun, anlamlı bir hedef belirleme ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli adımları atma inancıyla ilgili olduğunu ve bu nedenle kariyer gelişiminde umudun önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Snyder (2002), umudu, bireyin hedeflerine ulaşmak için gerekli yolları bulma yeteneği ve bu yolları takip etme isteği olarak tanımlayarak, umudun kariyer yönetiminde etkili olma, çok yönlü düşünme ve hedef belirleme gibi unsurları içerdiğini vurgulamaktadır. Topgl (2017) tarafından yapılan bir araştırmada, niversite ğrencilerinin geleceğe ilişkin umut, hayal, işık, aydınlık ve mutluluk gibi metaforlar kullandıkları ve bu metaforlarla geleceği umut verici ve aydınlık olarak algıladıkları belirtilmektedir. Aynı araştırmada, öğrencilerin gelecek kavramını meyve, su, ev, oyun hamuru, beyaz bir sayfa, çay ve ocuk gibi unsurlarla şekillendirdikleri ve bu unsurların yol gösterici nitelikte olduğu ifade edilir. Benzer şekilde, bu araştırmada da ğretmen adaylarının benzer metaforları kullandığı görülmüştür. Bu bulgular, ğretmen adaylarının geleceği şekillendirme ve hedeflerine ulaşma konusunda umutlu olduklarını ve yol gösterici bir bakış açısına sahip olduklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmada ğretmen adaylarından 9'unun gelecek için "ilerleme ve teknoloji" temasına karşılık gelen 7 adet metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. Bu tema kapsamına giren metaforlar ve ifadelerden yola çıkılarak ğretmen adaylarının gelecek için özellikle teknolojik gelişmelerin önemine vurgu yaptıkları anlaşılmıştır. Teknolojinin etkisi artık küresel boyutta hissedilmekte olup, yerel toplumlardan bağımsız olarak herkesi etkilemektedir. Bu sebeple, yeni yüzyıla ayak uydurmak isteyen her toplum, öncelikle teknolojiye önem vermektedir. İnsanların teknolojiyi geliştirmesiyle birlikte, teknolojinin de insanları etkilemesi arasında karşılıklı bir etkileşim vardır. Toplum ile teknoloji arasındaki bu döngü göz önünde bulundurulduğunda, modern dünyaya uyum sağlayabilen bireylerin yetiştirilmesinin, bireylerin teknolojik gelişmelere ayak uydurabilme becerisiyle mümkün olduğu düşünülebilir (MEB, 2006). Geleceğe uyum sağlama ve teknolojik gelişmelere entegre olma arasında birbirini besleyen bir köprü olduğu düşünülmektedir. zyurt - Badur (2020) tarafından yapılan araştırmada, ilkokul ğrencilerinin teknoloji kavramına ilişkin metaforik algıları ve öğrenme süreçlerinde teknoloji kullanımlarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, "hayal gücü olarak teknoloji" adlı bir tema belirlenmiştir. Bu tema altında, öğrencilerin sıklıkla gerçekte var olmayan ancak olmasını istedikleri cihazlar veya durumlar ile teknolojiyi ilişkilendirdikleri

gözlemlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin teknolojiyi gerçekleştirilmemiş şeylerin gerçekleşmesi için bir yol olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte bu temada elde edilen bulgular, öğrencilerin teknolojiye ilişkin beklentilerinin bir belirtisi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu tema altında öne çıkan metaforlardan biri gelecek ile teknoloji arasında kurulan ilişkilidir. Yapılan bu araştırma da benzer bir şekilde gelecek ve teknoloji arasında ilişkilerin kurulduğunu göstermektedir.

Araştırmada öğretmen adaylarından 5'inin gelecek için "Hayal ve Keşif" temasına karşılık gelen 3 adet metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. Bu tema kapsamına giren metaforlar ve açıklamalar öğretmen adaylarının gelecek için özellikle hayal etme, keşfetme ve seyahatin önemine vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Topgül (2017) üniversite öğrencilerinin gelecek algılarını belirlemeye yönelik gerçekleştirdiği araştırmada üniversite öğrencilerinin gelecek ile ilgili hayal, ışık, aydınlık ve mutluluk metaforlarını ortaya koyduklarını ve bu metaforlara göre katılımcıların gelecekle ilgili hayal metaforunu geliştirmeleri araştırmanın bu sonucu ile örtüşmektedir. Benzer şekilde Yam vd. (2018) tarafından özel yetenekli öğrenciler üzerine gerçekleştirilen araştırmada da hayal unsurlarını içeren metaforlar ürettikleri belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmen adaylarından 3'ünün gelecek için "Şans ve Oyun" temasına karşılık gelen 2 adet metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. Bu tema kapsamına giren metaforlar ve ifadelerden öğretmen adaylarının gelecek için şans oyunları ve zar oyununun önemine değindikleri anlaşılmıştır. Geleceğin bu araştırmada şans oyunu veya zar oyunları olarak algılanması geleceğin şans oyunları gibi istenilen/arzu edilen veya istenmeyen/arzulanan olmayan olasılıklar doğurmasıyla dolayısıyla gelecek beklentisiyle ilişkilendirilebilir. Şans oyunlarında kazanma umudu taşınır dolayısıyla gelecek ile ilişkili olarak bir beklenti hali vardır. Rideot - Montmuro'ya (1986) göre Umut, gelecek ile ilgili bir amacı gerçekleştirmede değeri sıfırdan yüksek olan beklentilerdir. Ayrıca umut bir çıkış yolu olduğuna ve yardım ile bireyin varlığında değişiklikler oluşabileceği inancına sahip olma özelliğidir. Umutsuzluk ise bir amacı gerçekleştirmede sıfırdan daha düşük olan olumsuz beklentiler şeklinde tanımlanır. Gerek umut gerekse umutsuzluk kişinin gelecekteki gerçek hedeflerine ulaşma olanaklarının muhtemel yansımalarıdır (Melges 1969). Bununla ilgili olarak Şimşek (2012) gelecek beklentisini, bireylerin geleceğe ilişkin görüş, ilgi ve kaygılarını içeren bilişsel haritalar olarak ele almaktadır.

Araştırmada öğretmen adaylarından 2'sinin gelecek için "Öznel Deneyim" temasına karşılık gelen 2 metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. Bu tema kapsamına giren metaforlar ve ifadelerden öğretmen adaylarının gelecek için aşk ve hikâye kavramlarına değindikleri anlaşılmıştır. Karar verme sürecinde üç zaman çerçevesinden birisine odaklanmayı alışkanlık haline getirmek, geçmiş, şimdi ve gelecek odaklı bilişsel önyargılara sebep olabilir. Elbette bireyler bu geçici odaklanmaları farklı derecelerde kullanabilirler ve her yönelim belirli durumlarda uygun kararlara yol açabilir (Andretta, vd., 2014; Zimbardo ve Boyd, 1999). Bu araştırmada da öğretmen adaylarının geleceği anlamlandırmasında öznel deneyimlerin etkisinin olabileceği, geleceğin öznel bir tarafı da olduğu, bu kategori altında oluşturulan metaforların, geçmiş, şimdi ve gelecek odaklı bilişsel önyargılarla da ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada öğretmen adaylarından 2'sinin gelecek için "Geleceği Şekillendirme ve Kontrol Etme" temasına karşılık gelen 2 adet metafor geliştirdikleri belirlenmiştir. Bu tema kapsamına giren metaforlar ve ifadelerden yola çıkılarak öğretmen adaylarının gelecek için çizim yapılan kâğıt ve boya kavramlarının önemine vurgu yaptıkları görülmüştür. Adler'in (2007) de belirttiği gibi gelecek beklentileri insan davranışlarını şekillendirmede önemli görülmektedir. Gelecek beklentilerini şekillendirebilmenin dolayısıyla olumlu veya olumsuz gelecek beklentisine sahip olmanın da geleceği şekillendirme ve kontrol etme yaklaşımından geçtiği düşünülmektedir. Olumlu gelecek beklentisine sahip olan bireyler, geleceğe iyimser ve umutla bakarlar. Bu noktada olumlu gelecek beklentisine sahip olanlar, olumsuz gelecek beklentisine sahip olanlara göre amaçlarına ulaşmak için sürekli çaba gösterirler. Gerçekleştirilen araştırmada geleceği şekillendirme ve kontrol etme temasında öne çıkan çizim yapılan kâğıt ve boya metaforlarının, Yam, vd., (2018) tarafından gerçekleştirilmiş olan özel yetenekli öğrencilerin gelecek kavramına ilişkin algılarının metaforik olarak incelenmesi adlı çalışmasında görülebileceği şekliyle; biçimlendirici unsur olarak gelecek kategorisi ve çömlek metaforuyla benzerlik gösterdiği, her iki çalışmada da ortaya konulan bu benzer metaforların geleceği kontrol ederek şekillendirme üzerine olduğu, böylece ortaklaştığı düşünülmektedir.

Metaforlar, soyut kavramları somut bir şekilde ifade etmenin yanı sıra, duyguları ve tutumları da yansıtabilme özelliğine sahiptir. Bu bağlamda araştırmanın, öğretmen adaylarının geliştirdiği metaforlar aracılığıyla gelecek kavramına yönelik tutumlarını anlamak açısından önemli bir yaklaşım sunduğu düşünülmektedir. Çalışmanın dikkate değer bir sonucu öğretmen adaylarının çoğunlukla umut, iyimserlik ve teknolojik ilerleme gibi olumlu temalar etrafında metaforlar geliştirmiş olmalarıdır. Bu sonucun, katılımcıların genel olarak geleceğe karşı pozitif bir bakış açısına sahip olduğunu ve gelecekle ilişkilendirdikleri kavramların olumlu yönlerini vurguladığını gösterdiği düşünülmektedir. Özellikle teknolojiye vurgu yapan metaforlar, katılımcıların teknolojik gelişmelerin gelecekteki rolünü önemseyişini ve bu alandaki ilerlemelere uyum sağlama gerekliliğini öne çıkarmakta olduklarına yorumlanabilir. Katılımcıların bir kısmı ise geleceği belirsizlik ve değişimle ilişkilendiren metaforlar geliştirmişlerdir. Bu sonuç öğretmen adaylarından bir kısmının gelecek hakkında belirsizlik ve endişe duyduklarını gösterebilir. Gelecek odaklı eğitim programlarının bu endişeleri ele almak ve öğrencilere geleceğe yönelik hazırlık yapma konusunda destek sağlamak amacıyla daha fazla önem kazanmasının mühim olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın, metaforların bireylerin gelecek kavramına ilişkin algılarını anlamak ve analiz etmek için etkili bir araç olabileceğini gösterdiği düşünülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının geleceğe yönelik beklentilerini ve hazırlıklarını şekillendirmede gelecek algılarının belirlenmesinin önemini vurgulamaktadır. Eğitimcilerin geleceğe yönelik beklentileri şekillendirme ve öğrencilere gelecek odaklı beceriler kazandırma konusundaki stratejilerini geliştirmelerine yardımcı olabilmek açısından daha geniş bir öğretmen adayı kitlesi üzerine araştırmalar yürütülmesi ve öğretmen adaylarının gelecek algılarının daha nitelikli bir hale getirilebilmesi adına programların iyileştirilmesinde nelerin geliştirebileceği konusunda çalışmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ünal. "Geçmişi Bilmek Bugünü Anlamak Geleceği Planlamak ve Yönetmek". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, (2019), 379-391.
- Adler, Alfred. *İnsan Tabiatını Tanıma* Çev. Ayda Yörükan. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2007.
- Allemand, Mathias vd. "Forgivingness and Subjective Well-Being in Adulthood: The Moderating Role of Future Time Perspective". *Journal of Research in Personality*, 46, (2012), 32-39. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2011.11.004>.
- Andretta, James vd. "Predicting Educational Outcomes and Psychological Wellbeing in Adolescents Using Time Attitude Profiles". *Psychology in the Schools*, 51, (2014), 434-451.
- Avcı, Süleyman-Erden, Münire. "Gelecek Zaman Algısı Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3/37, (2009), 1-12.
- Avcı, Süleyman-Erden, M. "Gelecek Zaman Algısı ve Akademik Alanda Arzuların Ertelenmesinin Öğretmen Adaylarının Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14/1, (2013), 389-406.
- Azizli, Nicole vd. "Relationships Between General Self-Efficacy, Planning for the Future, and Life Satisfaction". *Personality and Individual Differences*, 82, (2015) 58-60.
- Bembenuddy, Hefer - Karabenick, Stuart. A. "Inherent Association Between Academic Delay of Gratification, Future Time Perspective, and Self-Regulated Learning". *Educational Psychological Review*, 16, (2004), 35-57. <https://doi.org/10.1023/B:EDPR.0000012344.34008.5c>.
- Bilde, Jerissa. De vd. "Understanding The Association Between Future Time Perspective and Self-Regulated Learning Through The Lens of Self-Determination Theory". *Journal of Learning and Instruction*, 21, (2011), 332-344. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2010.03.002>.
- Brothers, Allyson vd. "Future Time Perspective and Awareness of Age-Related Change: Examining Their Role in Predicting Psychological Well-Being". *Psychology and Aging*, 31, (2016), 605-617. <https://doi.org/10.1037/pag0000101>.
- Büyük, Betül - Çelik, Eyüp. "The Future Perception of Gifted Individuals And Society About Gifted Individuals". *International Journal of Educational Research Review*, 6/2, (2021), 143-154. <https://doi.org/10.24331/ijere.840274>.
- Büyüktopçu, Uğur Koray. *Üniversite Öğrencilerinin Geleceğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

- Carmi, Nurit. "Caring About Tomorrow: Future Orientation, Environmental Attitudes and Behaviors". *Environmental Education Research*, 19/4, (2013), 430-444. <https://doi.org/10.1080/13504622.2012.700697>.
- Coudin, Genevieve - Lima, Maria Luisa. "Being Well As Time Goes By: Future Time Perspective And Well-Being". *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 11/2, (2011), 219-232.
- Daly, Michael vd. "Self-Control, Future Orientation, Smoking, and The Impact of Dutch Tobacco Control Measures". *Addictive Behavior Reports*, 1, (2015), 89-96. <https://doi.org/10.1016/j.abrep.2015.07.002>.
- D'Argembeau, Arnaud vd. "Frequency Characteristics And Functions Of Future-Oriented Thoughts In Daily Life". *Applied Cognitive Psychology*, 25/1, (2011), 96-103.
- Fingerman, Karen. L. - Perlmutter, Marion. "Future Time Perspective and Life Events Across Adulthood". *The Journal of General Psychology*, 122/1, (1995),95-111.
- Gelatt, H.B - Gelatt, Carol. *Creative Decision Making Using Positive Uncertainty*. Thomson Educational Publishing. Crisp Learning, 2013.
- Gjesme, Torgrim "Slope of Gradients for Performance as a Function of Achievement Motive, Goal Distance in Time, and Future Time Orientation". *The Journal of Psychology*, 91/1 (1975), 143-160. <https://doi.org/10.1080/00223980.1975.9915808>.
- Gjesme, Torgrim. "Future Time Orientation as a Function Achievements Motivates, Ability, Delay of Gratification and Sex". *The Journal of Psychology*, 101/2, (1979), 173-188.
- Gjesme, Torgrim. "On The Concept Of Future Time Orientation: Considerations Of Some Functions' And Measurements' Implications". *International Journal of Psychology*, 18/1-4, (1983), 443-461. <https://doi.org/10.1080/00207598308247493>.
- Gutiérrez-Braojos, Calixto. "Future Time Orientation And Learning Conceptions: Effects On Metacognitive Strategies, Self-Efficacy Beliefs, Study Effort and Academic Achievement". *Educational Psychology*, 35/2, (2015), 192-212. <https://doi.org/10.1080/01443410.2013.858101>
- Gümüşgil, Osman vd. "Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Akademik Sahtekârlık Eğilim Düzeylerinin Değerlendirilmesi". *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 11/2, (2013), 131-138.
- Henry, Helene vd. "Future Time Perspective in The Work Context: A Systematic Review of Quantitative Studies". *Journal of Frontiers in Psychology*, 8, (2017), 1-22. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00413>.
- Holman, E. Alison - Silver, Roxane. Cohen. "Future-Oriented Thinking and Adjustment in a Nationwide Longitudinal Study Following The September 11th Terrorist Attacks". *Motivation and Emotion*, 29, (2005), 389-410.

- Hortsmanshof, Louise - Zimitat, Craig. "Future Time Orientation Predicts Academic Engagement Among First-Year University Students". *British Journal of Educational Psychology*, 77, (2007), 703-718. <https://doi.org/10.1348/000709906X160778>.
- Husman, Jenefer - Shell, Duane. F. "Beliefs And Perceptions About The Future: A Measurement of Future Time Perspective". *Journal of Learning and Individual Differences*, 18/2, (2008), 166-175. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2007.08.001>.
- Joireman, Jeff - Liu, Richie. L. "Future-Oriented Women Will Pay to Reduce Global Warming: Mediation Via Political Orientation, Environmental Values, and Belief in Global Warming". *Journal of Environmental Psychology*, 40, (2014), 391-400. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2014.09.005>.
- Joireman, Jeff vd. "Promotion Orientation Explains Why Future-Oriented People Exercise And Eat Healthy: Evidence from the two-factor consideration of future consequences-14 scale". *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38/10, (2012), 1272-1287. <https://doi.org/10.1177/0146167212449362>.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları, 2011.
- Krneta, Ljiljana. "Perception of Present and Vision of Future of Gifted Students. *Universal Journal of Educational Research*", 4/8, (2016), 1745-1752.
- Kocaman, Serpil- Kuybu Rol Elif Pelin. "Öğrencilerin Mesleki Algı ve Beklentileri ile Gelecek Kaygılarının Sektörde Çalışma İsteği Üzerine Etkisi: Antalya Yükseköğretim Turizm Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma". *Turizm ve Gastronomi Çalışmaları Dergisi*, 8/4, (2020), 3192-3217.
- Korkut Owen, Fidan. "Belirsizlik ve Kariyer Davranışları". *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 4/2, (2021), 36-60.
- Kooji, Dorien vd. "Future Time Perspective: A Systematic Review and Meta-Analysis". *American Psychological Association*, 1/17, (2018), 1-23. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/apl0000306> adresinden alınmıştır.
- MEB. *İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: MEB Basımevi, 2006.
- Melges, Frederic. T. "Types of Hopelessness in Psychological Process". *Arch Gen Psychiatry*, 20 (1969), 690-699.
- Ogurlu, Üzeyir. "Hopelessness Level and Future Expectations of Gifted Students". *Turkish Journal of Education*, 5/1, (2016). 4-17.
- Özyurt, Melike-Badur, Merve. "İlkokul Öğrencilerinin "Teknoloji" Kavramına İlişkin Metaforik Alguları ve Öğrenme Süreçlerinde Teknoloji Kullanımları". *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20/2, (2020), 1161-1177.
- Peetsma, Thea. T.D. "Future Time Perspective as a Predictor of School Investment. *Scandinavian Journal of Educational Research*", 44/2, (2000), 177-192.

- Rideout Elizabeth-Montemuro Maureen. (1986). "Hope, Morale And Adaptation in Patient With Chronic Heart Failure". *Leading Global Nursing Research*, 11, (1986), 429-438.
- Snyder, Charles. R. "Hope Theory: Rainbows in the Mind". *Psychological Inquiry* 13/4, (2002), 249-275. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1304_01
- Summak Gören, Elçin. A. *Lise Öğrencilerinin 2020 Yılına Kadar Olası Geleceğe İlişkin Algılarının Araştırılması (Gaziantep örneği)*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- Şimşek, Hüseyin. "Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri ve Gelecek Beklentilerini Etkileyen Faktörler". *Journal of Theoretical Educational Science/Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 5/1, (2012), 90-109.
- Tayfun, Ahmet vd. "Metaverse: Turizm İçin Bir Fırsat Mı? Yoksa Bir Tehdit Mi?". *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 10/2, (2022), 818-836.
- Topgül, Seda. "Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Öğrencilerinin Gelecek, İstihdam ve Mesleğe İlişkin Metaforik Algıları". *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 8/1, (2017), 100-117.
- UNESCO, (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü "Future literacy: a 21st century skill". 11 Nisan 2024. <https://www.unesco.org.tr/home/AnnouncementDetail/4589>
- Uymaz, Mehmet. "A Comparative Analysis of Gifted and Typically Developing Secondary School Students' Perceptions of the Future". *Sakarya University Journal of Education*, 13/3, (2023), 504-526. <https://doi.org/10.19126/suje.1380751>
- Yam, Zeynep vd. "Özel Yetenekli Öğrencilerin "Gelecek" Kavramına İlişkin Algılarının Metaforik Olarak İncelenmesi". *Milli Eğitim Dergisi*, 47/1, (2018), 67-90.
- Yavuzer, Haluk vd. "Future Expectations of Today's Youth". *HAYEF Journal of Education*, 2/1, (2005), 93-103.
- Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006.
- Zimbardo, Philip. G., & Boyd, John. N. "Time Perspective: A Valid, Reliable Individual-Differences Metric". *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, (1999), 1271-1288.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZNİ

Bu alıőmada ‘‘Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’’ kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuőtur. Yönergenin ikinci bölümü olan ‘‘Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler’’ başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiőtir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Sakarya Üniversitesi

Etik değerlendirme kararının tarihi: 08.03.2024

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: E-61923333-050.99-344780.

ARAŐTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araőtırmacıların her biri mevcut araştırmanın tüm aşamalarına eőit oranda katkı saęlamıőtır.

ÇATIŐMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kiőisel yönden bağlantı yoktur. Araştırmada çıkar atıőması bulunmamaktadır.